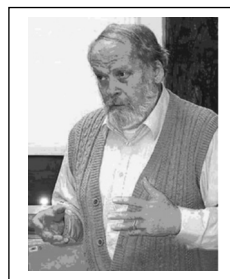

NEKÜNK AZ A DOLGUNK HOGY AZ AFRIKÁRÓL ALKOTOTT KÉPET MEGVÁLTOZTASSUK

Interjú Füssi Nagy Géza Afrika-kutatóval

Füssi Nagy Géza az afrikanisztika oktatás egyik elindítója, s az Afrika-kutatás egyik jelentős képviselője Magyarországon. Véleménye szerint nekünk, nem afrikaiaknak nem az a dolgunk, hogy Afrika ügyeit megoldjuk. Hanem az, hogy megismerjük Afrikát, s másokkal is megismer-tessük. Mert nem Afrika kíváncsi ránk, hanem nekünk kell kíváncsinak lennünk Afrikára.

– Hogyan alakult az Afrika-kutatás története Magyarországon?

– Ha afrikanisztikáról beszélünk, akkor mindenki beleszámít, aki bár-mi figyelemreméltót végzett Afrikával kapcsolatban: ott járt, elmélke-dett, megosztotta az ismereteit. Valamikor még a 19. század végén jött létre a Földrajztudományi Társaságnak egy Afrika-szekciója. Aztán a két világháború idején kisebb gond is nagyobb volt annál, minthogy Af-rikával foglalkozzunk. Amikor 1964-ben kimentem az akkori Művelő-désügyi Minisztérium ösztöndíjával Leningrádba afrikanisztikát tanul-ni, az már annak a jele volt, hogy ébredszik egyfajta érdeklődés. De nem igazán érdeklődött az ország Afrika iránt, legfeljebb annyira, amennyire a Szovjetunió megbízott minket különböző feladatokkal. Akkor még a kijutás is nehezebb volt, én például akkor mentem először Afrikába, amikor már kész afrikanista voltam.

– Létrejött, tudomásunk szerint, egy Magyar Afrika Társaság is. Mű-ködik most ez a társaság?

– Többféle előzménye van ennek is. Először baráti beszélgetéseket, majd egyetemi keretekben előadásokat csináltunk. A nyolcvanas évek második felében létrehoztunk egy Afrikai Kutatási Program nevű szer-

veződést, amely előzménye volt a ma futó oktatási programoknak. Mint minden program, ez sem kapott anyagi támogatást, így abban merült ki a tevékenysége, hogy előadásokat szervezett. Amikor már lehetett polgári egyesületeket létrehozni, akkor úgy döntöttünk, hogy összefogjuk azokat, akik érdeklődnek Afrika iránt, s létrehozuk a Magyar Afrika Társaságot. De az ilyen társaságok akkor élnek igazán, ha van egy főtitkár, aki összetartja, és intéz minden velejáró dolgot. A főtitkárok váltogatták egymást, de egy idő után a család, munkahely mellett nem volt rá erejük, idejük, amit meg is tudok érteni. És nem fizették a tagok a tagdíjat, ami nem volt sok, így végképpen semmi pénz nem maradván, leült a dolog. És így szép csendesen, főnállása alatt most már másodszorra, került tetszhalott állapotba a társaság. Úgyhogy most azon működünk, hogy újjáélesszük.

– Hogyan indult el az ELTE Bölcsészkarán az afrikanisztikai stúdiók oktatása?

– Elkezdtem oktatni a szuahéli nyelvet, egy-két afrikai néprajzi kurzust is tartottam a Néprajzi Tanszéken, majd később úgynevezett afrikanisztikai előadássorozatot szerveztünk, amibe már nem egyetemi előadókat is bevontunk. Ebből szép lassan kifejlődött egy irány, kipróbált témakörök, és összejött egy társaság is. Ez vezetett oda, hogy 1992-ben hivatalosan is megalakult az önálló Afrikanisztikai Oktatási Program. Az önállóság jó dolog, de hozzátartozik az, ami egyébként egy nyomorúságos tény, hogy nincsen költségvetésünk, senki nem támogatja a programokat, az egyetem sem, azok csak úgy vannak. Ebben az egészben az az egy jó bújik meg, hogy legalább senki nem akar elvenni tőlünk semmit, mivel nincs mit.

– Miből tartja fenn magát akkor a Program, tud-e egyáltalán fejlődni? Technikai eszközökre, vendégelőadókra nem volna szüksége?

– A Program kizárólag lelkesedésből él meg, az emberek jóindulatából és a velem való kapcsolatból. Akik itt tanítanak, azok 1–2 kivételtől eltekintve az én tanítványaim voltak. S akik a diploma megszerzése után afrikai témákban dolgoztak, azokat felkértem, hogy megbízott előadóként tartsanak valamilyen kurzust. De ezt teljesen önkéntesen, fizetni nem tudok. Baráti alapon működünk, ameddig működhetünk. Az egyetem a programokat mostohagyerekének tekinti, és leginkább semmit sem ad. A HÖK időnként besegített nekünk valamilyen összeggel. És ha járt az Magyarországon vagy az egyetemen egy-egy jeles figura, akkor egyszer-egyszer sikerült meghívni, hogy nekünk is mondjon el valamit itt, ha már Budapesten van az ELTE vendégként. Ilyen volt például a kongói történész, Elikia M'Bokolo, aki mint az egyik első afrikai történész jeles történeti monográfiák megjelentetéséről nevezetes, vagy

a nigériai Külügyi Intézet igazgatója, George Obiozor, sőt, említhetem Meja Mwangi kenyai író nevét is.

– *Milyen lehetősége van annak a diáknak, aki afrikanisztikát tanul, hogy továbblépjen?*

– Arról már nagyjából sikerült leszoktatnom a hallgatóságot, hogy azonnal kérni kezdjenek valamit. Fokozottan hátrányos helyzetű társaság ez, mert hát ebből nem lehet megélni. Olyan sok afrikanistára nincs szükség. Viszont van seregnyi olyan terület, ahol jól jön, ha valaki tud Afrikáról. Mert általában elmondható, hogy a magyar értelmiségi nem tud semmit Afrikáról, s azt is rosszul tudja. Tehát ha itt a bölcészek közül 100–150 embernek kialakul valamilyen Afrika-képe, az már egy nagyon jelentős dolog a nálunk tetten érhető Afrika-megítélés szempontjából. S ha bárhol felmerül bármi Afrikáról, akkor ők el tudják mondani a véleményüket, adekvát választ tudnak adni a kérdésre. Elhelyezkedés szempontjából ott van a külügyi pálya, de az ugye mindig mástól függ. A terepgyakorlatot pedig ki finanszírozza, főleg egy diáknak?

– *Mit tudna mégis javasolni az afrikanisztika iránt érdeklődőknek?*

– Nem tudom a fiatal értelmiségieket azzal biztatni, hogy ezen a vonalon édes gyümölcsök teremnek. Itt küzdeni, kínlódni kell. Rengeteg olyan hallgató van, aki nem fog eljutni Afrikába. De nekünk nem is az a dolgunk, hogy afrikanistákat képezzünk, hanem hogy az Afrikáról alkotott képet változtassuk meg itthon. Afrika megvolt előttünk is, meglesz utánunk is, nekünk alázattal és tisztelettel kell hozzá viszonyulnunk. Az *Africana Hungarica* lap újraindításával is azért küzdünk, hogy legyen egy fórum, ahol fiatalok publikálhatnak. Tehát azt tudom javasolni, hogy tessék olvasni. Tessék írni. És óvatosan kell bánni az itt élő afrikaiakkal. Nehogy azt higgyük, hogy ők Afrika. Fontos és szükséges tanulmányozni az itt élő afrikaiakat, együtt kell élni velük, rokonszenvesse tenni a mi világunkat, magunkat. Annak a hallgatónak, aki idejön, abban kell gondolkodnia, hogy neki hol lehet helye az afrikanisztikában. Ezek a lehetőségek vannak, hiszen olyan, hogy afrikai ösztöndíj, például nincs.

– *Tanzániában iskolát épít a Magyar-Afrika Társaság...*

– A Tanzánia Barátai Alapítvány papírforma szerint együttműködik az Afrika Társasággal. Engem, mint szakértőt és nyelvet beszélőt pedig elvisznek az építkezést felügyelni. Részünkről ez teljesen karitatív, az utat is saját költségből fedezzük. Itt tulajdonképpen a jelenség az érdekes. Úgy kezdődött, hogy több magyar építész, akiknek németországi kapcsolataik voltak, tudomást szerzett arról, hogy a németek építenek

Mbuluban egy hatalmas, több mint 10 ezer fős székesegyházat, amely a második legnagyobb lesz Afrikában. Mikor aztán lassanként befejeződött az építkezés, felmerült a gondolat, hogy építünk egy iskolát. A helyi egyházi vezetők kijelölték a helyét Gidamba-ban. Letettük az alapkövet, akkor kapta meg az Árpád-házi Szent Erzsébet Szakosított Leányiskola nevet. És ez úgy működik, hogy pár lelkes építész, építőipari vállalkozó személyesen is hozzájárul, vagy innen-onnan szponzori pénzeket szerez, s amikor összejön annyi, akkor valamelyik csapat kimegy, s a helyszínen dolgozik.

– *Ezek szerint akkor nem is folyamatos az építkezés?*

– Nem, ha folyamatos lenne, akkor már régen állna az iskola. Már 5 éve zajlik az építkezés. Egy ilyen épületet föl lehet húzni 2–2,5 év alatt, ha folyamatosan építik, és állandóan van valamennyi pénz. Most egy kicsit még inkább megtorpant a folyamat, mert a helyi egyház részére szűkültek a lehetőségek.

– *Egy tanterem sincs még kész, hogy legalább ott megkezdődhessen a tanítás?*

– A terület egy közepesen földrengés veszélyes vidék. A statikus olyan gigantikus alapokat tervezett, hogy éveken keresztül a püspökség nem látott semmit az épületről, mert az alapozás folyt. Ezért volt nagy dolog, hogy tavaly már elkezdtek épülni a falak. Ez hatalmas, két szinten 4000 m²-es óriási épület, mellette kápolnával. Én is azt mondtam, hogy csináljunk meg egy tantermet, kis konyhával, raktárral, adjuk át, és működjön, aztán folytassuk. A lakóházak is így épülnek: kész az első szint, beköltöznek, jöhet a második szint. Nem egy jó megoldás, de hát lakásínség van. Most olyan dilemmák előtt állunk, hogy megcsináljunk-e előbb egy tantermet. Ezt meg lehetne építeni körülbelül 1,5–2 év alatt. A társaság nagy része egyet ért vele, a finanszírozók viszont inkább ellenzik.

– *Mi az, amit egy európai, vagy mondjuk inkább úgy, egy nem afrikai tehet Afrikában, ami tényleg hasznára válhat az afrikaiaknak?*

– Már korábban is említettem azt, hogy tisztelettel kell viszonyulni a témához. Nincs semmi értelme annak a kamaszos lelkesedésnek, hogy ott láttam szenvedő embereket, s most valamilyen módon segíteni akarok rajtuk. Ha az ember elmegy, s ott csinál valamit, azzal leginkább a saját lelkiismeretét nyugtatja. Az nem sokat ér. S az ilyet általában ők sem sokra értékelik. Karitatív szervezetekben dolgozni nem leányálom, általában rabszolgamunka. S ha valaki idejön afrikánisztikát tanulni, akkor az ne is menjen ki pelenkát mosni, mert azt az afrikaiak is tud-

nak, sőt, akár jobban is, mint mi. Nekünk nem az a dolgunk, hogy Afrika ügyeit megoldjuk. Az a dolgunk, hogy megismerjük Afrikát, s a magunk köreiben terjesszük, hogy milyen. Kialakult egy olyan buta mentalitás, hogy Afrikába borzongani megyünk, s az ottani szörnyűségek indítanak bennünket arra, hogy segítsünk. Még mindig működik az az attitűd, hogy fölnevelni Afrikát. Ez butaság. Nem Afrika kíváncsi ránk, hanem mi legyünk kíváncsiak Afrikára. Ez a lényege a dolognak: megismerni, megismerni, megismerni, s azt megismertetni mindenkivel, akit elérünk.

A szerkesztő megjegyzése:

Az interjú szövege megtalálható az interneten, az Africainfo honlapján, kb. 2005–2006 óta. Az AKKP, illetve a szerkesztő több alkalommal is kereste William Ejalut, az Africainfo vezetőjét, egyébként Füssi Nagy egykori oktatási programjának állandó partnerét, az interjú közzétételéért (annak tudtával is, hogy az interjú szerzői joga egyébként mindig a megkérdezetté), azonban választ sosem kaptunk. Mivel az interjúban lényeges gondolatok fogalmazódnak meg, így vállaltuk a kockázatot, hogy azt az internetről levéve itt engedélyeztetés nélkül közöljük.